

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

18120E

دانشگاه تربیت معلم سبزوار

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات فارسی

«پایان نامه کارشناسی ارشد»

تحلیل موضوعی هفت اورنگ جامی

استاد راهنما:

دکتر عباس محمدیان

استاد مشاور:

دکتر مهیار علوی مقدم

نگارنده:

فرزانه فروزانی

۱۳۸۷ / ۱۱ / ۸

آذر ماه ۸۴

۱۵۱۶۷۴

تقديم به

شمس مهربانم

او که مرا عشق و بردباری آموخت.

«تقدیر و سپاس»

با سپاس و ستایش به درگاه خداوند یکتا، آفریدگار بی‌همتا که توفیق کسب معرفت را به ما ارزانی داشت و انوار رحمتش یاریم نمود تا این پژوهش را به فرجام رسانم و با سپاس فراوان از استاد گران‌قدرم، جناب آقای دکتر عباس محمدیان که اگر رهنمودها و دل‌سوزی‌های ایشان نمی‌بود، این پژوهش به سامان نمی‌رسید. هم‌چنین از جناب آقای دکتر مهیار علوی مقدم، استاد مشاور گرامیم که با مشاوره‌های بی‌دریغ خود، مرا در انجام این پژوهش یاری دادند، بسیار سپاس گزارم.

چکیده

بررسی موضوعی از آثار مهم ادبی، یکی از مهم‌ترین لوازم و مقدمات تحقیقات علمی و اصولی، در زمینه ادبیات به شمار می‌رود که علاوه بر نشان دادن خط سیر فکری شاعران و نویسندگان، به طبقه‌بندی شدن ادبیات و خروج منابع فکری و ادبی از بی‌نظمی و پریشانی ناشی از عدم دسته‌بندی موضوعی، کمک می‌کند و ما را در رسیدن به قضاوتی علمی و دقیق درباره یک شاعر و نویسنده، یاری می‌رساند.

در همین راستا در این پایان‌نامه، کتاب هفت اورنگ نورالدین عبدالرحمن جامی، تحت عنوان‌های گوناگونی دسته‌بندی شده و هر قسمت مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است که شامل بخش‌های زیر است:

پیش‌گفتار که شامل اهمیت تحقیق، مروری بر تحقیقات گذشته و روش تحقیق در نگارش پایان‌نامه است.

آشنایی با جامی که مربوط به زندگی، آثار و اندیشه اوست و به طور مختصر جامی را معرفی می‌کند.

فصل اول مبحث خداشناسی است که از توحید، اسما و صفات الهی و راه‌های شناخت خداوند سخن می‌گوید.

فصل دوم در زمینه هستی‌شناسی است و به زیر مجموعه‌های وحدت وجود، دنیا، فرشتگان و شیطان تقسیم می‌شود.

فصل سوم انسان‌شناسی است که شامل بخش‌های انسان کامل، نبوت، ولایت، خودشناسی و جبر و اختیار است.

فصل چهارم با عنوان معرفت‌شناسی، از راه‌ها و ابزار منابع شناخت سخن می‌گوید.

فصل پنجم به مبحث تصوف می‌پردازد و اصول تصوف را مورد بررسی قرار می‌دهد.

فصل ششم در زمینه عبادات است و شکل‌های مختلف عبادت در شرع مقدس اسلام را نشان می‌دهد.

فصل هفتم با عنوان معاد، به بررسی مرگ و جهان پس از مرگ می‌پردازد.

فصل هشتم درباره اخلاقیات و مظاهر گوناگون آن است.

فصل نهم اجتماعیات است که نشان دهنده چهره اجتماعی زمان جامی و نیز، مبحث

حکومت‌داری است.

فصل دهم مبحث سخن است و دیدگاه جامی را درباره سخن و نیز شعر نشان

می‌دهد.

فهرست مطالب

	صفحه	عنوان
۳۸.....عدالت.....	یک	پیش گفتار.....
۳۹.....رزاقیت.....	چهار	آشنایی با جامی.....
۴۰.....هدایت.....		
۴۱.....ضلالت.....		
۴۲.....قدمت.....		
فصل اول: خدا شناسی		
	۳.....	توحید.....
	۵.....	توحید ذاتی.....
	۸.....	توحید صفاتی.....
	۹.....	توحید افعالی.....
	۱۱.....	نا توانی انسان از شناخت خدا ..
	۱۴.....	نا توانی عقل از شناخت خدا ..
	۱۵.....	راه‌های شناخت خدا ..
	۱۶.....	شناخت استدلالی خدا ..
	۲۱.....	برهان لمّی در شناخت خدا.....
	۲۲.....	اسماء و صفات الهی ..
	۲۶.....	تعداد اسما و صفات ..
	۲۷.....	انمه اسمای الهی.....
	۲۷.....	قدرت ..
	۲۸.....	حیات ..
	۲۸.....	علم ..
	۲۹.....	ارادت ..
	۳۰.....	سمع و بصر ..
	۳۱.....	کلام ..
	۳۳.....	اولیّت و آخریّت ..
	۳۴.....	ظاهریّت و باطنیّت.....
	۳۵.....	رحمت ..
	۳۶.....	صمدیّت ..
	۳۷.....	حکمت.....
فصل دوم: هستی شناسی		
۴۶.....		تجلی ..
۴۷.....		تجلی حبی ذاتی.....
۴۸.....		تجلی شهودی ..
۵۰.....		موجودات مظهر اسما و صفات حق.....
۵۲.....		تجدّد امثال ..
۵۳.....		وحدت وجود ..
۵۶.....		پیدایش کثرت از وحدت.....
۶۲.....		عالم سایه ذات خدا.....
۶۳.....		مراتب عالم ..
۶۵.....		احدیّت.....
۶۶.....		اعیان ثابتہ.....
۷۰.....		عالم عقول و عالم جبروت.....
۷۱.....		عالم مثال (عالم نفس کلی).....
۷۳.....		عالم ماده.....
۷۵.....		دنیا.....
۷۶.....		حادث بودن دنیا.....
۷۶.....		آمیختگی رنج‌ها و شادی‌های دنیا.....
۷۷.....		فنا پذیری و فنا کنندگی دنیا.....
۷۹.....		دنیا، سرای موقت ..
۷۹.....		فریب‌کاری دنیا.....
۸۱.....		دنیا، مزرعه آخرت.....

۱۱۸.....	لدنی بودن علم پیامبر	۸۲.....	جفاکاری دنیا
۱۱۸.....	خاتمیت پیامبر اسلام	۸۳.....	بی وفایی دنیا
۱۲۰.....	امی بودن پیامبر اسلام	۸۴.....	ملعون بودن دنیا
۱۲۱.....	معجزات پیامبر اسلام	۸۵.....	دنیا، دارمکافات
۱۲۲.....	قرآن کریم	۸۶.....	دنیا، لوح عبرت
۱۲۳.....	شق القمر	۸۷.....	جلوه‌های دنیا، حجاب قرب حق
۱۲۴.....	دیگر معجزات پیامبر	۸۹.....	فرشتگان
۱۲۵.....	سایه نداشتن پیامبر اسلام	۹۰.....	اقسام فرشتگان
۱۲۶.....	مقام شفاعت پیامبر اسلام	۹۱.....	تجسم فرشتگان
۱۲۷.....	معراج	۹۱.....	فرشتگان مقرب
۱۲۸.....	انواع معراج	۹۲.....	شیطان
۱۲۹.....	معراج خاص	۹۳.....	دیدگاه خاص جامی درباره شیطان
	معراج پیامبر خارج از زمان	۹۵.....	نفس و شیطان
۱۳۲.....	و مکان		
۱۳۳.....	روحانی بودن معراج پیامبر		فصل سوم: انسان شناسی
۱۳۴.....	معراج عام	۹۸.....	انسان کامل
۱۳۵.....	ولایت	۹۹.....	انسان کامل، هدف آفرینش
۱۳۶.....	صفات اولیا	۱۰۲.....	انسان کامل، مظهر اسما و صفات الهی
۱۳۷.....	ولایت تکوینی	۱۰۵.....	انسان کامل، خلیفه الهی
۱۳۸.....	کشف و کرامات	۱۰۶.....	انسان کامل، امانت‌دار الهی
۱۴۰.....	وحدت بینی	۱۰۷.....	انسان کامل، مسجود فرشتگان
۱۴۲.....	فنا	۱۰۸.....	دشواری شناخت انسان
۱۴۵.....	نورانیت ولی	۱۰۹.....	نبوت
۱۴۶.....	عزلیت	۱۱۰.....	نبوت عامه
۱۴۹.....	صمت	۱۱۱.....	عصمت انبیا
۱۵۰.....	سهر	۱۱۱.....	معجزات
۱۵۱.....	جوع	۱۱۲.....	نبوت خاصه
۱۵۴.....	عصمت	۱۱۲.....	پیامبر اسلام، اولین مخلوق
۱۵۵.....	خود شناسی	۱۱۵.....	پیامبر اسلام، واسطه و علت غایی آفرینش
۱۵۶.....	انواع خود	۱۱۷.....	پیامبر اسلام، سرخیل دیگر پیامبران

۲۶۸..... صمت	تقدم معرفت شریعت، بر معرفت
۲۷۰..... انواع صمت	طریقت ۲۳۰
۲۷۱..... جوع	عقل ستیزی جامی ۲۳۰
۲۷۳..... اقسام جوع	فصل پنجم: تصوف
۲۷۴..... سهر (کم خوابی)	احوال عرفانی ۲۳۶
۲۷۶..... سماع	مراقبه ۲۳۷
۲۷۸..... ذکر	قرب ۲۳۷
۲۷۹..... ذکر خفی	سختی‌ها و دشواری‌های قرب ۲۴۰
۲۸۰..... پیر	خوف ۲۴۱
۲۸۳..... صفات پیر	رجا ۲۴۲
۲۸۳..... تصرف در باطن مریدان	شوق ۲۴۴
۲۸۵..... اشراف بر باطن مریدان	مشاهده ۲۴۶
۲۸۶..... جاذبه پیر	مقامات عرفانی ۲۴۶
۲۸۶..... صفات مرید	توبه ۲۴۷
۲۸۷..... پیروی بی‌چون و چرا از پیر	توبه حقیقی، پشیمانی از گذشته ۲۴۸
۲۸۸..... آزادی از وابستگی‌ها	عنایت حق، سبب توبه حقیقی ... ۲۵۰
۲۸۹..... ابن الوقت بودن	ورع ۲۵۰
۲۹۲..... ارادت	ورع، ترک غیر خدا ۲۵۲
۲۹۲..... ارادت حقیقی، ترک عادت‌ها	زهد ۲۵۳
۲۹۳..... خداوند برانگیزاننده ارادت	فقر ۲۵۴
۲۹۳..... فنای از بشریت	صبر ۲۵۶
۲۹۴..... حیرت	توکل ۲۵۸
۲۹۵..... حیرت مذموم	نشان توکل، ترک سبب‌ها ۲۵۹
۲۹۵..... حیرت محمود	توکل حقیقی، رحمت خداوند ... ۲۶۱
۲۹۶..... جذبه	توکل، مایه شجاعت ۲۶۱
۲۹۷..... پرورش جذبه	رضا ۲۶۲
۲۹۷..... صوفی نمایان	آداب سیر و سلوک ۲۶۵
۲۹۹..... ریاکاری صوفی نمایان	ادب ۲۶۵
۳۰۱..... شکم‌بارگی صوفی نمایان	عزلت ۲۶۶
۳۰۲..... بیراهه روی صوفی نمایان	اقسام عزلت ۲۶۷

فصل ششم: عبادات

۳۳۷.....	میزان.....	۳۱۱.....	نماز.....
۳۳۸.....	پل صراط.....	۳۱۲.....	نماز بهترین وسیله مبارزه با شیطان.....
۳۳۹.....	مواقف عرصات.....	۳۱۲.....	نماز، ستون دین.....
۳۳۹.....	بهشت.....	۳۱۳.....	اخلاص، شرط نماز درست.....
۳۴۰.....	بهشت، تجسم اعمال نیک.....	۳۱۳.....	اهمیت نماز جماعت.....
۳۴۱.....	درجات بهشت.....	۳۱۴.....	روزه.....
۳۴۱.....	بهشت خواص.....	۳۱۵.....	روزه، سپر آتش دوزخ.....
۳۴۲.....	تأویل بهشت.....	۳۱۶.....	روزه، درمان حرص و آز.....
۳۴۲.....	دوزخ.....	۳۱۶.....	روزه حقیقی و مقبول.....
۳۴۳.....	دوری از حق، دوزخ حقیقی.....	۳۱۷.....	زکات.....
۳۴۳.....	کوتاهی عذاب مؤمنان در دوزخ.....	۳۱۸.....	زکات، داروی بخل.....
۳۴۳.....	خواب.....		نپرداختن زکات، سبب عذاب‌های
۳۴۴.....	خواب، برادر مرگ.....	۳۱۸.....	اخروی.....
۳۴۵.....	رؤیای صادقه.....	۳۱۹.....	نیایش.....

فصل هشتم: اخلاقیات

۳۴۹.....	فضایل اخلاقی.....
۳۵۰.....	ادب.....
۳۵۰.....	تواضع.....
۳۵۲.....	حلم.....
۳۵۳.....	عدالت.....
۳۵۴.....	عدل و پیروی از شرع.....
۳۵۵.....	عدل، دوری از طمع.....
۳۵۵.....	عدل، مایه آبادانی.....
۳۵۶.....	حکمت.....
۳۵۷.....	صدق.....
۳۵۸.....	یک‌رنگی نشانه صدق.....
۳۵۹.....	صفات انسان صدیق.....
۳۶۰.....	صبر.....
۳۶۲.....	شکر.....

فصل هفتم: معاد

۳۲۴.....	مرگ.....
۳۲۵.....	مرگ اضطراری.....
۳۲۶.....	مرگ اختیاری.....
۳۲۸.....	یاد کرد مرگ، بیدار کننده انسان‌ها.....
۳۲۹.....	مرگ، آینه عبرت.....
۳۳۰.....	قیامت.....
۳۳۱.....	نفختین.....
۳۳۲.....	فرشتگان پرسنده.....
۳۳۳.....	تجسم اعمال و نیات انسان.....
۳۳۵.....	نامه اعمال.....

۳۸۶.....	بندگی حق، آزادگی حقیقی	۳۶۳.....	شکر نعمت
۳۸۶.....	اعتدال	۳۶۴.....	شکرگزاری، توفیق الهی
۳۸۷.....	بند و نصیحت	۳۶۴.....	شکر آگاهانه
۳۸۸.....	صفات نصیحت‌گوی	۳۶۴.....	شکر، افزاینده نعمت
۳۸۹.....	نیک‌خواهی	۳۶۵.....	ناتوانی انسان از شکر خدا
۳۹۰.....	انصاف	۳۶۵.....	احسان
۳۹۰.....	مهربانی	۳۶۶.....	جود و بخشش
۳۹۱.....	عفو	۳۶۸.....	جود، ذخیره آخرت
۳۹۱۲.....	وفاداری	۳۶۸.....	بخشش مال پاک
۳۹۲.....	رازداری	۳۶۹.....	بخشش به نیازمندان حقیقی
۳۹۲.....	همت	۳۶۹.....	ارزشمندی بخشش پنهان
۳۹۳.....	مشورت	۳۷۰.....	بخشش بی منت
۳۹۴.....	کمک به نیازمندان	۳۷۱.....	بخشش بی پاداش
۳۹۵.....	دوستی	۳۷۲.....	حیا
۳۹۶.....	ادب دوستی	۳۷۴.....	قناعت
۳۹۷.....	صفات دوست نیک	۳۷۵.....	قناعت، داروی حرص
۳۹۸.....	نفاق، آفت دوستی	۳۷۶.....	قناعت، گنج حقیقی
۳۹۹.....	دوری از دوستان بد	۳۷۶.....	قناعت، مایه عزت نفس
۴۰۲.....	رذایل اخلاقی	۳۷۷.....	اخلاص
۴۰۲.....	حرص و طمع	۳۷۸.....	اخلاص، راه گریز از خودبینی
۴۰۳.....	لزوم پرهیز از حرص و طمع	۳۷۹.....	آفت اخلاص، خودبینی
۴۰۴.....	حرص موجب هلاک انسان	۳۷۹.....	صفات مخلصان
۴۰۴.....	طمع، زداینده خرد	۳۸۰.....	اخلاص، مایه امنیت خاطر
۴۰۴.....	خودپسندی	۳۸۰.....	مدح
۴۰۷.....	ریا	۳۸۱.....	مدح، سبب عجب و غرور
۴۰۸.....	سیمای انسان‌های ریاکار	۳۸۱.....	نکوهش مدح جاهلان و نالایقان
۴۰۹.....	عیب‌جویی	۳۸۲.....	فتوت
۴۱۱.....	عیب‌پوشی صفت مؤمنان و دانایان	۳۸۴.....	صفات جوانمردان
۴۱۱.....	پرهیز از عیب‌جویی	۳۸۴.....	حریت و آزادگی
۴۱۲.....	خشم	۳۸۵.....	ایمان واقعی، مایه آزادگی

خشم ۴۵۸

فصل دهم: سخن

- شعر ۴۶۵
روانی و سادگی شعر ۴۶۷
همراهی لفظ و معنی ۴۶۸
شعر، بازتاب اندیشه ۴۶۹
شعر، الهام غیبی ۴۷۰
شعر، آرایه کلام ۴۷۱
آرایه‌های ادبی، مایه زیبایی شعر ۴۷۲
کارکردهای شعر ۴۷۳
دیدگاه خاص جامی درباره شعر ۴۷۴
نکوهش شاعران نالایق ۴۷۶
شعر، سبب ماندگاری نام
پادشاهان ۴۷۸
منابع و مأخذ ۴۸۰

بخل ۴۱۶

فصل نهم: اجتماعیات

- مظاهر انحرافات و ناهنجاری‌های
اجتماعی و دینی در شعر جامی ۴۲۲
انحرافات دینی و اخلاقی ۴۲۳
ظلم عوانان و محتسبان ۴۲۷
خرافات و پیش‌گویی ۴۲۷
فساد اخلاق و امردبارگی ۴۲۹
زن ۴۳۱
حکومت داری ۴۳۶
صفات پادشاه ۴۳۷
پادشاه، سایه خداوند بر زمین ۴۳۸
پادشاه، خلیفه خداوند بر زمین ... ۴۳۹
عدالت و دادگستری ۴۴۰
عدالت پادشاه، سبب آبادانی
حکومت ۴۴۴
آگاهی و تیزبینی ۴۴۶
علم و حکمت ۴۴۷
کرم ۴۵۰
صبر و پایداری ۴۵۰
راست‌روی ۴۵۱
گوهر ذاتی ۴۵۲
نرم‌خویی ۴۵۲
دین‌داری ۴۵۳
آفات و رذایل پادشاهی ۴۵۳
حرص و طمع ۴۵۴
بخل ۴۵۴
ظلم ۴۵۵
شهوت ۴۵۷

فهرست الفبایی

عنوان	صفحه
انمه اسمای الهی	۲۷
ابزار شناخت	۱۷۱
ابن الوقت بودن	۲۸۹
احدیّت	۶۵
احسان	۳۶۵
احوال عرفانی	۲۳۶
اختیار بشر، مقهور اختیار الهی	۱۶۳
اخلاص	۳۷۷
اخلاص، راه گریز از خودبینی	۳۷۸
اخلاص، شرط نماز درست	۳۱۳
اخلاص، مایه امنیّت خاطر	۳۸۰
آداب سیر و سلوک	۲۶۵
ادب دوستی	۳۹۶
ادب	۲۶۵-۳۵۰
ارادت	۲۹۰-۲۹۲
ارادت حقیقی، ترک عادت‌ها	۲۹۲
آرایه‌های ادبی، مایه زیبایی شعر	۴۷۲
ارزشمندی بخشش پنهان	۳۶۹
آزادی از وابستگی‌ها	۲۸۸
اسماء و صفات الهی	۲۲
اشراف بر باطن مریدان	۲۸۵
آشنایی با جامی	چهار
اعتدال	۳۸۶
اعیان ثابته	۶۶
آفات و رذایل پادشاهی	۴۵۳
آفت اخلاص، خودبینی	۳۷۹
اقسام جوع	۲۷۳
اقسام عزلت	۲۶۷
اقسام عشق از نگاه جامی	۲۰۵
اقسام فرشتگان	۹۰
آگاهی و تیزبینی	۴۴۶
امر و نهی، دلیل بر اختیار انسان نیست	۱۶۴
امّی بودن پیامبر اسلام	۱۲۰
آمیختگی رنج‌ها و شادی‌های دنیا	۷۶
انحرافات دینی و اخلاقی	۴۲۳
انسان کامل	۹۸
انسان کامل، امانت‌دار الهی	۱۰۶
انسان کامل، خلیفه الهی	۱۰۵
انسان کامل، مسجود فرشتگان	۱۰۷
انسان کامل، مظهر اسما و صفات الهی	۱۰۲
انسان کامل، هدف آفرینش	۹۹
انصاف	۳۹۰
انواع خود	۱۵۶
انواع صمت	۲۷۰
انواع عشق	۱۷۸
انواع معراج	۱۲۸
اهمیت خود شناسی	۱۵۷
اهمیت نماز جماعت	۳۱۳
اولیّت و آخریّت	۳۳
اینار جان	۲۱۱
ایمان واقعی، مایه آزادگی	۳۸۵
بخشش به نیازمندان حقیقی	۳۶۹
بخشش بی پاداش	۳۷۱
بخشش بی منت	۳۷۰
بخشش مال پاک	۳۶۸

تجلی شهودی	۴۸	بخل	۴۵۲-۲۱۶
تجلی	۴۶	برهان لَمّی در شناخت خدا	۲۱
تصرف در باطن مریدان	۲۸۳	بندگی حق، آزادگی حقیقی	۳۸۶
تضاد عشق و عقل	۱۹۷	بهشت خواص	۳۴۱
تعداد اسما و صفات	۲۶	بهشت	۳۳۹
تقدم عشق حق بر بنده	۱۸۳	بهشت، تجسم اعمال نیک	۳۴۰
تقدم معرفت شریعت، بر معرفت		بی وفایی دنیا	۸۳
طریقت	۲۳۰	بی توجهی به دنیا و مظاهر آن	۲۱۷
طریقت		بیراهه روی صوفی نمایان	۳۰۲
تهذیب نفس	۱۷۱	بی قراری	۲۱۶
تواضع	۳۵۰	پادشاه، خلیفه خداوند بر زمین	۴۳۹
توبه حقیقی، پشیمانی از گذشته	۲۲۸	پادشاه، سایه خداوند بر زمین	۴۳۸
توبه	۲۴۷	پاکی فطرت انسان	۱۶۰
توحید افعالی	۹	پرهیز از عیب جویی	۴۱۱
توحید ذاتی	۵	پرورش جذبه	۲۹۷
توحید صفاتی	۸	پل صراط	۳۳۸
توحید	۳	پند و نصیحت	۳۸۷
توکل حقیقی، رحمت خداوند	۲۶۱	پیامبر اسلام، اولین مخلوق	۱۱۲
توکل	۲۵۸	پیامبر اسلام، سرخیل دیگر پیامبران	۱۱۷
توکل، مایه شجاعت	۲۶۱	پیامبر اسلام، واسطه و علت غایی آفرینش	۱۱۵
جاذبه پیر	۲۸۶	پیدایش کثرت از وحدت	۵۶
جبر و اختیار	۱۶۰	پیر	۲۸۰
جذبه	۲۹۶	پیروی بی چون و چرا از پیر	۲۸۷
جفاکاری دنیا	۸۲	پیش گفتار	یک
جلوه‌های دنیا، حجاب قرب حق	۸۷	تاویل بهشت	۳۴۲
جمال الهی، منشأ جمال زیبا رویان	۲۰۲	تاویل جبر و اختیار از دیدگاه جامی	۱۶۲
جمال	۲۱۹	تجدد امثال	۵۲
جود و بخشش	۳۶۶	تجسم اعمال و نیات انسان	۳۳۳
جود، ذخیره آخرت	۳۶۸	تجسم فرشتگان	۹۱
جوع	۱۵۱-۲۷۱	تجلی حبّی ذاتی	۴۷

دنيا، سراى موقت ۷۹	حادث بودن دنيا ۷۶
دنيا، لوح عبرت ۸۶	حرص موجب هلاک انسان ۴۰۴
دنيا، مزرعه آخرت ۸۱	حرص و طمع ۴۰۲-۴۵۴
دورى از حق، دوزخ حقيقى ۳۴۳	حریت بخشى عشق ۱۹۶
دورى از دوستان بد ۳۹۹	حریت و آزادگى ۳۸۴
دوزخ ۳۴۲	حکمت ۳۵۶-۳۷
دوستى ۳۹۵	حکومت دارى ۴۳۶
ديدگاه خاص جامى درباره شعر ۴۷۴	حلم ۳۵۲
ديدگاه خاص جامى درباره شيطان ۹۳	حيا ۳۷۲
ديدن ۱۹۹	حيات ۲۸
ديگر معجزات پيامبر ۱۲۴	حيات بخشى ۱۹۰
دين دارى ۴۵۳	حيرت محمود ۲۹۵
ذکر خفى ۲۷۹	حيرت مذموم ۲۹۵
ذکر ۲۷۸	حيرت ۲۹۴
رؤياى صادق ۳۴۵	خاتميت پيامبر اسلام ۱۱۸
رابطه عشق و زيبايى ۲۰۰	خداوند برانگيزاننده ارادت ۲۹۳
رازدارى ۳۹۲	خرافات و پيش گويى ۴۲۷
راست روى ۴۵۱	خشم ۴۱۲-۴۵۸
راههاى شناخت خدا ۱۵	خواب ۳۴۳
رجا ۲۴۲	خواب، برادر مرگ ۳۴۴
رحمت ۳۵	خود شناسى ۱۵۵
رذائل اخلاقى ۴۰۲	خودپسندى ۴۰۴
رزاقيت ۳۹	خوف ۲۴۱
رضا ۲۶۲	درجات بهشت ۳۴۱
روانى و سادگى شعر ۴۶۷	دشواری شناخت انسان ۱۰۸
روحانى بودن معراج پيامبر ۱۳۳	دشواری و موانع شناخت ۲۲۸
روزه حقيقى و مقبول ۳۱۶	دل عرش خداوند ۲۲۶
روزه ۳۱۴	دل ۲۲۳
روزه، درمان حرص و آز ۳۱۶	دنيا ۷۵
روزه، سپر آتش دوزخ ۳۱۵	دنيا، دارمکافات ۸۵

شيطان..... ۹۲	ریا..... ۴۰۷
صبر و پایداری..... ۴۵۰	ریاکاری صوفی نمایان..... ۲۹۹
صبر..... ۲۵۶-۳۶۰	زکات..... ۳۱۷
صدق..... ۳۵۷	زکات، داروی بخل..... ۳۱۸
صدق، سبب استجابات دعا..... ۳۲۰	زن..... ۴۳۱
صفات انسان صدیق..... ۳۵۹	زهد..... ۲۵۳
صفات اولیا..... ۱۳۶	سایه نداشتن پیامبر اسلام..... ۱۲۵
صفات پادشاه..... ۴۳۷	سختی‌ها و دشواری‌های قرب..... ۲۴۰
صفات پیر..... ۲۸۳	سختی‌های راه عشق..... ۱۹۵
صفات جوانمردان..... ۳۸۴	سماع..... ۲۷۶
صفات دوست نیک..... ۳۹۷	سمع و بصر..... ۳۰
صفات عاشق..... ۲۱۱	سهر (کم‌خوابی)..... ۲۷۴-۱۵۰
صفات عشق..... ۱۹۰	سیمای انسان‌های ریاکار..... ۴۰۸
صفات مخلصان..... ۳۷۹	شعر..... ۴۶۵
صفات مرید..... ۲۸۶	شعر، آرایه کلام..... ۴۷۱
صفات معشوق..... ۲۱۹	شعر، الهام غیبی..... ۴۷۰
صفات نصیحت‌گوی..... ۳۸۸	شعر، بازتاب اندیشه..... ۴۶۹
صمت..... ۱۴۹-۲۶۸	شعر، سبب ماندگاری نام.....
صمدیت..... ۳۶	شق القمر..... ۱۲۳
صوفی نمایان..... ۲۹۷	شک و دودلی..... ۲۲۹
ضلالت..... ۴۱	شکر نعمت..... ۳۶۳
طمع، زداینده خرد..... ۴۰۴	شکر..... ۳۶۲
ظاهریّت و باطنیّت..... ۳۴	شکر، افزاینده نعمت..... ۳۶۴
ظلم عوانان و محتسبان..... ۴۲۷	شکرآگاهانه..... ۳۶۴
ظلم..... ۴۵۵	شکرگزاری، توفیق الهی..... ۳۶۴
ظلم، مانع استجابات دعا..... ۳۲۰	شکم‌بارگی صوفی نمایان..... ۳۰۱
عالم سایه ذات خدا..... ۶۲	شناخت استدلالی خدا..... ۱۶
عالم عقول و عالم جبروت..... ۷۰	شنیدن..... ۱۹۸
عالم ماده..... ۷۳	شهورت..... ۲۲۸-۴۵۷
عالم مثال (عالم نفس کلی)..... ۷۱	شوق..... ۲۴۴

عیب پوشی صفت مؤمنان و دانایان ۴۱۱	عدالت پادشاه، سبب آبادانی
عیب جویی ۴۰۹	حکومت ۴۴۴
غیرت ۲۲۰	عدالت و دادگستری ۴۴۰
فتوت ۳۸۲	عدالت ۳۵۳-۳۸
فرشتگان پرسنده ۳۳۲	عدل و پیروی از شرع ۳۵۴
فرشتگان مقرب ۹۱	عدل، دوری از طمع ۳۵۵
فرشتگان ۸۹	عدل، مایه آبادانی ۳۵۵
فریب کاری دنیا ۷۹	عزالت ۱۴۶-۲۶۶
فساد اخلاق و امردبارگی ۴۲۹	عشق ۱۷۶
فضایل اخلاقی ۳۴۹	عشق آثاری ۲۱۰
فقر ۲۵۴	عشق افعالی ۲۰۹
فنا پذیری و فنا کنندگی دنیا ۷۷	عشق بر رنگ ۱۸۵
فنا ۱۴۲	عشق پاک از رنگ، مقدمه عشق حقیقی ۱۸۷
فناى از بشریت ۲۹۳	عشق جوهر و مایه آدمیت ۱۹۴
فناى از خویشتن ۲۱۴	عشق حقیقی ۱۸۲
قدرت ۲۷	عشق خاص ۱۸۱
قدمت ۴۲	عشق ذاتی ۲۰۷
قرآن کریم ۱۲۲	عشق صفاتی ۲۰۸
قرب ۲۳۷	عشق عام ۱۷۹
قناعت ۳۷۴	عشق مجازی ۱۸۴
قناعت، داروی حرص ۳۷۵	عشق و ملامت ۲۱۲
قناعت، گنج حقیقی ۳۷۶	عشق، سبب تسبیح موجودات ۱۸۰
قناعت، مایه عزت نفس ۳۷۶	عصمت انبیا ۱۱۱
قیامت ۳۳۰	عصمت ۱۵۴
کارکردهای شعر ۴۷۳	عفو ۳۹۱
کرم ۴۵۰	عقل ستیزی جامی ۲۳۰
کشف شهودی ۱۷۴	عقل ۲۲۷
کشف و کرامات ۱۳۸	علم ۲۸-۱۷۵
کشف ۱۷۳	علم و حکمت ۴۴۷
کلام ۳۱	عنایت حق، سبب توبه حقیقی ... ۲۵۰

۲۲۱..... منابع شناخت	۲۱۸..... کمال عاشق، رستن از معشوق مجازی
۱۹۸..... منشأ عشق	۳۹۴..... کمک به نیازمندان
۳۹۰..... مهربانی	۳۴۳..... کوتاهی عذاب مؤمنان در دوزخ
۳۳۹..... موافق عرصات	۳۲۰..... گریستن، شرط استجاب دعا
۵۰..... موجودات مظهر اسما و صفات حق	۴۵۲..... گوهر ذاتی
۳۳۷..... میزان	۱۱۸..... لدنی بودن علم پیامبر
۱۱..... نا توانی انسان از شناخت خدا	۴۰۳..... لزوم پرهیز از حرص و طمع
۱۴..... نا توانی عقل از شناخت خدا	۱۶۶..... مباحثه اهل جبر و اختیار
۳۶۵..... ناتوانی انسان از شکر خدا	۳۸۰..... مدح
۳۳۵..... نامه اعمال	۳۸۱..... مدح، سبب عجب و غرور
۱۱۲..... نبوت خاصه	۶۳..... مراتب عالم
۱۱۰..... نبوت عامه	۲۳۷..... مراقبه
۱۰۹..... نبوت	۳۲۶..... مرگ اختیاری
نپرداختن زکات، سبب عذاب‌های	۳۲۵..... مرگ اضطراری
۳۱۸..... اخروی	۳۲۴..... مرگ
۴۵۲..... نرم‌خویی	۳۲۹..... مرگ، آینه عبرت
۲۵۹..... نشان توکل، ترک سبب‌ها	۲۴۶..... مشاهده
۳۹۸..... نفاق، آفت دوستی	۳۹۳..... مشورت
۳۳۱..... نفختین	مظاهر انحرافات و ناهنجاری‌های
۹۵..... نفس و شیطان	و دینی در شعر جامی..... ۴۲۲
۴۷۶..... نکوهش شاعران نالایق	معجزات پیامبر اسلام..... ۱۲۱
۳۸۱..... نکوهش مدح جاهلان و نالایقان	معجزات..... ۱۱۱
۳۱۲..... نماز بهترین وسیله مبارزه با شیطان	معراج پیامبر خارج از زمان
۳۱۱..... نماز	و مکان..... ۱۳۲
۳۱۲..... نماز، ستون دین	معراج خاص..... ۱۲۹
۱۴۵..... نورانیت ولی	معراج عام..... ۱۳۴
۳۱۹..... نیایش	معراج..... ۱۲۷
۳۸۹..... نیک‌خواهی	مقام شفاعت پیامبر اسلام..... ۱۲۶
۴۰..... هدایت	مقامات عرفانی..... ۲۴۶
۳۹۲..... همت	ملعون بودن دنیا..... ۸۴

۱۷۶	همراهی علم و عمل
۴۶۸	همراهی لفظ و معنی
۱۹۲	وحدت بخشی
۱۴۰	وحدت بینی
۵۳	وحدت وجود
۲۵۰	ورع
۲۵۲	ورع، ترک غیر خدا
۳۹۱۲	وفاداری
۱۳۷	ولایت تکوینی
۱۳۵	ولایت
۳۲۸	یاد کرد مرگ، بیدار کننده انسان‌ها
۳۵۸	یک‌رنگی نشانه صدق
۴۸۰	منابع و مأخذ